

## معرفی و نقد کتاب writing on The Image نوشته Mark Dorrian

مارک دوریان یکی از معروف‌ترین منتقدین معاصر حوزه مطالعات شهری و معماری است. او در حال حاضر صاحب کرسی هیئت علمی معماری ادینبرو است و به عنوان استاد مدعو نیز در دانشگاه برکلی مشغول تحصیل است.

دوریان بیشتر فعالیت پژوهشی خود را به تغییرات فرهنگ بصری و مطالعات شهری اختصاص داده است. او مقالات و کتاب‌های بسیاری را توسط انتشارات بلومزبرگ و دانشگاه ادینبرو در این رابطه منتشر کرده است. دوریان با ورود به حوزه‌های مطالعات پسااستعماری، جامعه‌شناسی شهری و تاریخ و معماری فرهنگ و ارتفک‌های بصری را موردبررسی قرار داده است. دوریان به صورت پیوسته نیز تقریباً هر ماه یک مقاله یا نقد در نشریه‌های دانشگاهی مرتبط با معماری شهری منتشر می‌کند.

طبق پرتفولیوی دوریان در سایت دانشگاه ادینبرو او تا سال ۲۰۱۷ پنج کتاب، دو پروژه تحقیقاتی و ۲۳ تحقیق انجام داده است. کتاب‌های تألیف شده توسط او به شرح زیر است:

(آرت بوکی در رابطه با مناظر شهری و تعریفی جدید از منظره و نسبت با آن با نقشه‌های شهری) Metis: Urban Cartography 2002

Deterritorialisation: Landscape and Politics 2003

Critical Architecture 2007: Critical Studies in Architectural Humanities

Seeng from Above 2013 The Arial View in Visual Culture

Wrighting on the Image 2015: Architecture, The City and The Policy of Representation

درباره کتاب:

کتاب Wrighting on the Image که در این متن نوشتن بر روی متن تحت عنوان نوشتن بر روی عکس ترجمه شده در ۲۶۶ صفحه بر روی کاغذ تحریر به صورت سیاه سفید چاپ شده است. وزن کتاب با توجه به ابعاد آن بسیار بالاست و کیفیت چاپ نیز معمولی است. به علاوه با توجه به قیمت بالای این کتاب (۱۲۵ دلار) در مقایسه با کتاب‌های مشابه هم‌رده و کتاب‌های قبلی دوریان از کیفیت چاپ و صحافی بالایی برخوردار نیست. هم‌چنین کاغذ استفاده در این کتاب از مواد بازیافتی ساخته شده است. کتاب توسط شعبه لندن انتشارات Taris و با همکاری دانشگاه ادینبرو در سال ۲۰۱۵ منتشر شده است و نمونه‌های آن هم در کتابخانه کنگره آمریکا و کتابخانه ملی انگلستان موجود می‌باشد. نقد پیشرو از نسخه موجود در کتابخانه دانشگاه هنر تهران نوشته شده است.

ساختار محتوایی:

دوریان با برخورداری از تجربه آکادمیک در نگارش کتاب و مقاله این کتاب را با دقت و نظم بالایی تدوین کرده است. فهرست مقالات و زیر عنوان‌ها در ابتدای کتاب آورده شده است. ارجاعات تمام مقالات و پاورقی‌ها در انتهای کتاب آورده شده و ۲۰ صفحه نیز به کتاب‌شناسی منابعی که در تألیف کتاب مورد استفاده قرار گرفته اختصاص داده شده است. بخش آخر کتاب هم مربوط به نمایه‌هاست که به ترتیب الفبا منظم شده و خواننده را به صفحه‌ای که در این کلمات در آن استفاده شده ارجاع می‌دهد.

لازم به ذکر است که عکس روی کتاب اثری است از Carolina Bregula به نام “هر چیزی که می‌توانم ببینم کتاب است”.

نقد‌های مرتبط با کتاب:

یان بویل “Iain Boel” محقق و استاد حوزه مطالعات انسانی دانشگاه برکلی در باره این کتاب می‌نویسد:

با چشمی معمارانه، قلمی شاعرانه و تجربه در حوزه مطالعات شهری دوریان مدرنیزاسیون و بازنمایی آن را از دوره روشنگری تا حال حاضر تاریخ نویسی کرده است.

کاترین اینگرام استاد تاریخ و نظریه معماری در موسسه Pratt نیویورک :

این کتاب مجموعه مقالاتی است که توسط یکی از بهترین منتقدان معاصر نوشته شده است. این کتاب شکوهی لذت‌بخش و موضوعاتی متقاعد کننده برای من دارد. جریانی که در این کتاب با آن رو به رو هستیم ما را با نگاه ساپزکتیو نویسنده و بی‌قانونی هویت ابژه “Unrulliness of Object” و ابهامات و تردیدها در بازنمایی آن، مواجه می‌کند.

کیت سوپر “Kate Soper” استاد فلسفه دانشگاه متروپولین لندن

با الهام از منطق و الفبای آدرنوبی، دوریان نوعی از مطالعات شهری جدیدی را پیش چشم ما قرار می‌دهد و به این موضوع می‌پردازد که ایدئولوژی و قراردادهای اجتماعی چگونه به صورت تصادفی یا مشخص، بر آرتفکتهای فرهنگی و بازنمایی آن‌ها تأثیر می‌گذارد و پس از مدتی تبدیل به دستورالعمل مشخص می‌شود. این کتاب با توجه به علاقه شخصی نویسنده به تکامل فرهنگ بصری، بازتاب دهنده شهر به مثابه یک ابژه، در بسترهای مختلف فرهنگی است. کتاب نوشتن بر روی تصویر نگاهی کاملاً متفاوت و با ارزش را در رابطه با بازنمایی سیاسی شهر به مثابه یک ابژه و آرتفکتهای فرهنگی یا هنری به نمایش در آمده در آن زا به خواننده پیشنهاد می‌کند.

مارینا وارنر “Marina Warner” استاد نویسندگی خلاق در کالج بیریک دانشگاه لندن درباره آخرین کتاب دوریان می‌نویسد :

مارک دوریان خود را در فضایی غرق کرده است که در آن انسان‌ها حساسیت و دقت یک مسافر زمان تازه وارد به زمین را دارند و چیزهایی را می‌بینند که دیگران قادر به دیدن آن نیستند. این یک تحلیل فوق‌العاده از محلیت و مرزبندی، معماری و هنر و تغییر فرمهای آن، با فهم نادیده‌های روزمره از جهان امروز، فهم ما را در این رابطه بسط داده است. کتاب نوشتن بر روی تصویر جعبه را برای ما می‌گشاید که در آن از رابطه جالب بین تکنولوژی و آگاهی، خواسته‌های قدرت و مردم و سیاست و بازنمایی در حوزه مطالعات شهری، فرهنگی و معماری پرده برداری می‌شود. این مجموعه مقالات خیلی تازه‌ای هستند که در نتیجه آن برای من در آن واحد هم سرگرم‌کننده است و هم تفکر برانگیز...

نقطه نظرهایی که در بالا ذکر آن رفت در ابتدای کتاب درویان نوشته شده و هیچ جای تعجب نیست که تمامی آن‌ها به نکات مثبت کتاب اشاره کرده‌اند.

معرفی و نقد کتاب:

کتاب نوشتن بر روی تصویر شامل ۱۲ مقاله از دوریان است که طی ۵ سال توسط او نوشته شده است. دوریان در این کتاب مانند کتابهای سابقش نگاهی به شدت پساساختارگرایی دارد و از نظریات متفکرین مکتب فرانکفورت مانند آدرنو نیز در بخش اول کتاب استفاده کرده است. همین نگاه دوریان باعث شده است که دامنه نظری کتاب بسیار وسیع شود و پای رشته مختلفی از سینما و عکاسی گرفته تا تاریخ و تکنولوژی به این کتاب باز شود. هر چند که این مقاله‌ها از لحاظ موضوعی و زمانی، ارتباط چندانی با هم ندارند ولی امری که آن‌ها را به یک دیگر پیوند می‌زند، نحوه بازنمایی مناظر شهری و آرتفکتهای فرهنگی و تأثیرپذیری آن از ایدئولوژی و شرایط اجتماعی است. مفهومی که دوریان آن را سیاست بازنمایی با Politic of representation می‌نامد.

در هر یک از مقاله‌ها اثرها و برساخت‌های فرهنگی مثل عکس، متن ادبی، معماری، پرفرمنس، فیلم و اینترفیس‌های دیجیتال مورد بررسی و پژوهش قرار داده شده و سعی شده تا ترجمان و نحوه بازنمایی آن‌ها، پیامدهایشان و تأثیراتشان با تفکری انتقادی بررسی شود. در واقع دغدغه دوریان شیوه‌ای است که یک ابژه، به‌خصوص یک منظره با تصویر بصری در بستر فرهنگی و اجتماعی عمل می‌کند. به نوشته خود مارک دوریان در مقدمه کتاب این مطالعه محقق نمی‌شود مگر بتوان آن را در موقعیتی تجربه کرد که ابژه به عنوان یک پدیده فرهنگی در مقابل

محدودیت‌ها و چهارچوب‌های بستر نظام‌مند (دیسپلین) یا قواعدش قرار بگیرد. با این تفاسیر دوریان سعی دارد تا به صورت موردی و کیس استادی پدیده‌های بصری را خارج از راحتی مصنوعی دیسپلین خود اثر بررسی کند و تصویری جدید را برای بیننده از آن پدید رسم کند. به همین دلیل هم هست که دلالت‌های اصلی در نوشته‌های مورد یک اثر هنری جای خود را به دلالت‌های برون‌متنی ضمنی می‌دهند. بنیان نظری دوریان علاوه بر تأثیر از تفکر پس‌اساختارگرایی از آرای آدرنو نیز الهام گرفته است. در واقع دوریان مقاله معروف آدرنو "Essay a Form" را پایه مطالعات موردی خود قرار می‌دهد. دوریان در بررسی یک اثر هنری، معماری یک ساختمان، یا یک متن ادبی، کمتر به خود اثر می‌پردازد، بلکه دست بر روی مناسبات و بستری می‌گذارد که به اثر معنا و هویت بخشیده است. این همان شیوه‌ای است که آدرنو در مقاله معروف خود تحت عنوان "مطالعه نظری ابژه‌های از پیش تعریف شده" یا "The speculative investigation of specific, Cultural Predetermined Object" می‌نامد. این موضوع در واقعی امری است که ۱۲ مقاله کتاب را به یکدیگر مرتبط می‌کند. بررسی ابژه‌های فرهنگی و هنری، به خصوص مناظر و ویژوالیته شهری، خارج از بستر قاعده‌مند هنری خودش و با در نظر گرفتن زمینه به نمایش در آمدن آن، تأثیرپذیری و تأثیرگذاری آن بر شرایط اجتماعی (سیاست بازنمایی) رشته اتصال موضوعی مقالات را به یکدیگر مستحکم می‌کند. در واقع دوریان به پیروی از آدرنو تمرکز خود را نه بر روی ابژه بلکه بر روی عناصری می‌گذارد که اگر آن‌ها را از ابژه جدا کنیم هستی و معنی آن در جامعه از بین خواهد رفت.

کتاب نوشتن بر روی تصویر شامل ۱۲ مقاله و سه بخش اصلی است. در بخش اول که چهار مقاله نخستین کتاب آن را تشکیل می‌دهد، دوریان در چهار مورد و موضوع مختلف و با ترتیب تاریخی چهار مورد مختلف را زیر ذره‌بین خود قرار می‌دهد. در اولین مقاله دوریان به قرن ۱۸ می‌رود و ورود جرج چهارم به ادین‌برو و نحوه بازنمایی آن در رمان والتر اسکات، نقاشی ویلیام اچ لیزار و شرایط اجتماعی آن دوره را توضیح می‌دهد. دوریان توضیح می‌دهد که چگونه یک شهر می‌تواند به مثابه تابلو ویوانت در آثار مختلف مثل ادبیات و نقاشی بازنمایی شود. در واقع در این آثار شهر نه آن‌طور که هست بلکه از دید و ساینکتیویته پادشاه بازنمایی شده است. در ادامه و در مقاله بعدی نویسنده نیم قرن به جلو می‌آید و پیشرفت فرهنگ بصری را با عنوان هایپروویژوالیته مورد بررسی قرار می‌دهد. دوریان، طراحی و ساخت چرخ فریس شیکاگو را شاهد موضوع خود در نظر می‌گیرد و زیبایی‌شناسی حرکتی را بررسی می‌کند. دوریان پای عکاسی پروتوسینماتیک مایبریج را هم به میان می‌کشد و نشان می‌دهد که مفهوم حرکت و جنبش چگونه در آرتفک‌های هنری

آن دوره بازنمایی می‌شود و فرهنگی بصری جدیدی را با خود به همراه می‌آورد. در بخش بعدی دوریان به رابطه بین سیاست‌های حکومتی و منظره شهری می‌پردازد و عکس‌های معماری وارسف و آثار ماله‌ویچ را بررسی می‌کند. در مقاله چهارم نویسنده بر روی پدیده بصری دیگری متمرکز می‌شود. در اواخر قرن ۲۰ با پیشرفت تکنولوژی تصاویر هایپر تلسکوپیک و میکروسکوپیک خارق‌العاده به ثبت رسید. دوریان در این مقاله سعی دارد تا نحوه بازنمایی این موضوع را در رسانه‌های مختلف هنری مشخص کند. او برای این کار فیلم "The Power of Ten" را تحلیل می‌کند و نگاهی نیز به کتاب "aircraft" لوکوربوزیه می‌اندازد. دوریان ریشه این نگاه به ابژه، یعنی بازنمایی آن از فواصل خیلی نزدیک یا خیلی دور را در جنبش عینیت نوین آلمان می‌داند به عکس‌های بلاسفلت اشاره می‌کند. ولی نمونه متأخر آن را در سینما متأثر از جنگ سرد و شرایط اجتماعی بعد جنگ می‌داند و به فیلم‌هایی مثل ادیسه فضایی کوپریک گریز می‌زند.

به همین صورت در ادامه دوریان به معماری و مناظر شهری در دوران معاصر می‌پردازد و شرایط اجتماعی و سیاسی را در نحوه بازنمایی آن کاملاً مؤثر می‌داند. در بخش آخر نیز ورود پدیده‌های تکنولوژیک مثل گوگل ارث و گوگل استریت به حوزه فرهنگ بصری مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در اینجا نیز دوریان شاهدهای فراوانی را از نظریات جوروجیو آگامبن گرفته تا عکس‌های هوایی کالین پاول را مورد استفاده قرار می‌دهد.

هر چند که دوریان در این کتاب فهم ما نسبت به بروز و نحوه بازنمایی آن در شرایط مختلف بسط می‌دهد ولی در آخر مطالعه این کتاب نمی‌توان گفت که کتاب به صورت منسجم بر روی موضوعی مثل سیاست بازنمایی متمرکز است و تنها مواردی گسسته را به صورت موردی بررسی می‌کند و از حیطه‌های مختلف، مثل فلسفه، ادبیات و جامعه‌شناسی برای اثبات نظر خود استفاده می‌کند. برای مثال او در بررسی مفهوم شفافیت، یا همان transparency معماری ساختمان شهرداری لندن را که توسط فاستر طراحی شده به عنوان مورد مطالعه خود قرار

می‌دهد و بعد می‌نویسد که این ساختمان تقلیدی است از ساختمان رایشتاگ ولی این دو کارکرد و بازنمایی کاملاً متفاوتی در بستر نمایشی خود دارند. او حتی با کمک از آرای کانت در مورد امر والا، معنای شفافیت را بررسی می‌کند و در این بین نیز منظره داخلی ساختمان شهرداری را با فیلم سرگیجه هیچکاک مقایسه می‌کند. به همین دلیل در این کتاب ما با دیدگاهی طرف هستیم که گاهی به شدت سایزکتیو می‌شود و بازتاب ذهنی خلاقانه نویسنده در باره موضوعات مختلف می‌شود. دوریان نه مثل ساختارگرایان، مناسبات و برساخت‌ها را به چالش نمی‌کشد در پی اثبات چیزی است. بلکه به شیوه‌ای خلاقانه به دنبال ارتباط بین آثار فرهنگی و هنری با زمینه‌ای که در آن به نمایش در آمده می‌باشد.